
Proč žáci psali rezoluci?

Kamil Činátl

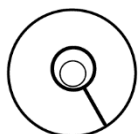
Vzdělávací cíl

Cvičení je založeno na práci s dobovým dokumentem ze školního prostředí. Pramen je zasazen do sociálního kontextu, který je žákům srozumitelný. Díky tomu snáze vnímají změny mezi dnešní situací a realitou školy v roce 1950. Cvičení rámuje badatelská otázka „Proč žáci psali rezoluci?“, k níž se vztahují jednotlivé analytické kroky, které žáci v průběhu práce s dokumenty plní. Metodika se snaží navázat na znalosti, jež si žáci osvojují v rámci jazykových a textových rozborů při výuce českého jazyka. Žáci se učí tyto postupy formální jazykové analýzy aplikovat do kontextu dějepisu. Cvičení směřuje k tomu, aby žáci postřehli specifické rysy společnosti v době stalinismu a porozuměli jednání lidí v dobových podmínkách.

Jednotlivé operace

Ikony na jednotlivých slidech cvičení poukazují na to, jaký druh operace daná obrazovka umožňuje:

Faksimile dokumentu je možné přiblížit lupou. Při kliknutí levým tlačítkem do obrazu přiblíží lupa část obrazu ve výřezu.

Do boxu pro text zapisujete odpověď na otázku nebo jiný komentář (dle zadání).

Aplikace umožňuje uživateli, aby v textu barevně označil slova či slovní spojení.

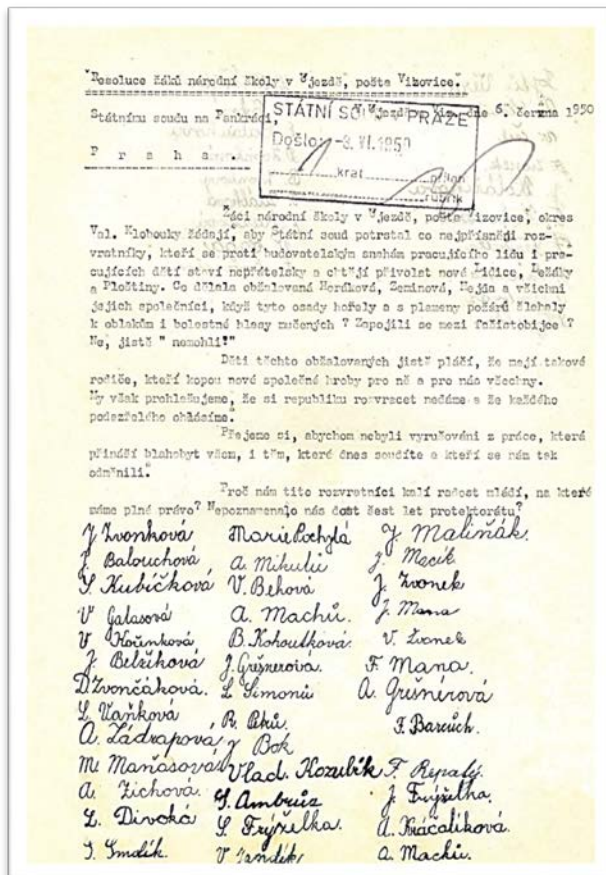

Označené výrazy z textu aplikace převede do analytické tabulky a nástěnky, kde je uživatel tahem myši vzájemně přiřazuje.

Základní typy práce s cvičením

1. Učitel může pracovat společně s celou třídou s využitím dataprojektoru. Zanáší pak výsledky práce do jednoho cvičení. Po vyplnění toto cvičení ukládá, aby mu je server odeslal na zadanou e-mailovou adresu. Výsledek společné práce může nasdílet žákům.
2. Historylab lze využít ke skupinové práci ve třídě, pokud je možné pracovat s několika počítači. Učitel předá žákům odkaz na konkrétní cvičení a instruuje je, aby na závěr cvičení vyplnili e-mailovou adresu jednoho ze žáků ve skupině i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy. Žák, jemuž cvičení přišlo na e-mail, může výsledky rozposlat ostatním členům skupiny.
3. Učitel může cvičení zadat i jako domácí úkol. Musí žákům odeslat odkaz na cvičení a instruuje je, aby po vyplnění úkolu zadali svou e-mailovou adresu i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy.

Prameny

Rezoluce žáků národní školy v Újezdě, pošta Vizovice
 Zdroj: Národní archiv Praha

Doporučený postup pro společnou práci v hodině s dataprojektorem

1. **Úvodní fáze.** Třída si společně čte text na dataprojektoru. Učitel podněcuje srovnání přepisu textu v editoru se skenem původního pramene. Dle podnětů žáků může učitel pomocí lupy zvětšovat konkrétní místa na faksimile. (5 minut)
2. **Analytická fáze I.** Druhý slide se zaměřuje na jazykový rozbor rezoluce. Žáci mají v textu označit 5 podstatných jmen nebo zájmen, která označují jedince či skupiny, jichž se rezoluce nějak týká. Učitel podněcuje a moderuje diskuzi nad výběrem vhodných výrazů a označuje je v editoru. (5 minut)
3. **Analytická fáze II.** Třetí slide pokračuje v jazykovém rozboru rezoluce. Žáci mají k jedincům či skupinám přiřadit děje. Označují v textu slovesa, jež vyjadřují postoje a činy jedinců nebo skupin. Pokud to přispěje k objasnění významu, mohou spolu se slovesem označit i další výrazy. Učitel podněcuje a moderuje diskuzi nad výběrem vhodných výrazů a označuje je v editoru v pravé části obrazovky. (5 minut)
4. **Analytická fáze III.** Na čtvrtém slidu se nachází analytická tabulka. Jsou v ní předznačeny výrazy, jež třída vybrala pro označení jedinců a skupin. Po diskuzi ve třídě učitel přiřazuje k podstatným jménům či zájmenům slovesa. Analýza prohlubuje porozumění textu. Učitel připomíná badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?“ (5 minut)
5. **Interpretační fáze I.** Na pátém slidu je opět analytická tabulka, jež se snaží dále prohloubit porozumění textu. V tabulce jsou znovu předznačeny výrazy, jež třída vybrala pro označení aktérů historických událostí v roce 1950. Tentokrát mají žáci vytvořit z vybraných aktérů dvojice a na základě rezoluce popsat jejich vztah. Analytický rozbor textu přechází v interpretaci. Učitel podněcuje a moderuje diskuzi. Pokud v průběhu analýzy formulovali žáci vlastní dotazy, pak je učitel při interpretaci vztahu aktérů zohlední. Připomíná žákům badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?“ Závěry zapisuje do textového pole v pravé části tabulky. (7 minut)
6. **Interpretační fáze II.** Na šestém slidu jsou výsledky dosavadní práce s rezolucí zasazeny do širšího historického kontextu, který zde zastupuje článek z dobového deníku Rudé právo. Žáci mají v novinách opět označit jedince či skupiny, které mají vztah k psaní rezoluce. Učitel podněcuje a moderuje diskuzi, poukazuje na širší souvislosti psaní rezoluce ve škole a připomíná žákům rámcovou badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?“ Označuje vybraná slova v editoru. (7 minut)
7. **Interpretační fáze III.** Na sedmém slidu se nachází otevřené textové pole. Na základě diskuze ve třídě zaznamenává učitel do textového pole

odpovědi žáků. Následně zapisuje identifikační údaje a ukládá vyplněné cvičení. (10 minut)

8. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu.

Doporučený postup pro skupinovou práci ve třídě

1. **Úvodní fáze.** Žáci ve skupinách čtou text rezoluce. Učitel je podněcuje, aby srovnali přepis textu v editoru se skenem původního pramene. Případně dle vlastní úvahy rezoluci vztahuje k tomu, co třída probírala. (5 minut)
2. **Analytická fáze I.** Druhý slide se zaměřuje na jazykový rozbor rezoluce. Žáci mají v textu označit 5 podstatných jmen nebo zájmen, která označují jedince či skupiny, jichž se rezoluce nějak týká. Žáci ve skupině diskutují nad výběrem vhodných výrazů a označují je v editoru. (5 minut)
3. **Analytická fáze II.** Třetí slide pokračuje v jazykovém rozboru rezoluce. Žáci mají k jedincům či skupinám přiřadit děje. Mají v textu označit slovesa, jež vyjadřují postoje a činy jedinců nebo skupin. Pokud to přispěje k objasnění významu, mohou spolu se slovesem označit i další výrazy. Žáci ve skupině diskutují nad výběrem vhodných výrazů a označují je v editoru v pravé části obrazovky. Učitel se může ptát, zda z popisu rezoluce vyplývají nějaké otázky. Pokud ano, nechává je prozatím otevřené. (5 minut)
4. **Analytická fáze III.** Na čtvrtém slidu se nachází analytická tabulka. Jsou v ní předznačeny výrazy, jež třída vybrala pro označení jedinců a skupin. Žáci diskutují ve skupině a přiřazují k podstatným jménům či zájmenům slovesa. Analýza prohlubuje porozumění textu. Učitel připomíná badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?“ (5 minut)
5. **Interpretační fáze I.** Na pátém slidu je opět analytická tabulka, jež se snaží dále prohloubit porozumění textu. V tabulce jsou znovu předznačeny výrazy, jež skupina vybrala pro označení aktérů historických událostí v roce 1950. Tentokrát mají žáci vytvořit z vybraných aktérů dvojice a na základě rezoluce popsat jejich vztah. Analytický rozbor textu přechází v interpretaci. Žáci diskutují ve skupině, vytvářejí dvojice a zapisují závěry do textového pole v pravé části tabulky. Učitel připomíná žákům badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?“ (5 minut)
6. **Interpretační fáze II.** Na šestém slidu jsou výsledky dosavadní práce s rezolucí zasazeny do širšího historického kontextu, který zde zastupuje článek z dobového deníku Rudé právo. Žáci mají v novinách opět označit jedince či skupiny, které mají vztah k psaní rezoluce. Na základě práce

ve skupině označují žáci vybraná slova v editoru. Učitel využívá článek k tomu, aby psaní rezoluce zasadil do širšího historického kontextu. Připomíná rámcovou badatelskou otázku: „Proč žáci psali rezoluci?” (5 minut)

7. **Interpretační fáze III.** Na sedmém slidu se nachází otevřené textové pole. Na základě diskuze ve skupině zapisují žáci do textového pole odpověď. Učitel instruuje žáky, aby zadali identifikační údaje a uložili cvičení. (10 minut)
8. **Prezentační a diskuzní fáze.** Jednotlivé skupiny stručně prezentují, jak odpověděly na rámcovou badatelskou otázku. Učitel moderuje diskuzi a případně zapojuje další otázky. (5 minut)
9. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu.

Doporučený postup pro domácí úkol

Domácí úkol doporučujeme zadávat třídě, která již má zkušenost s aplikací z práce v hodině. Vzdělávací dopad úkolu se zvyšuje, pokud mu věnujeme pozornost v navazující hodině. Učitel žákům odešle mailem odkaz na cvičení. Díky zkušenostem s aplikací by se měli v prostředí snadno zorientovat a plnit úkoly dle zadání. Učitel může předem zdůraznit výstupy, které se mu jeví jako klíčové a které by měli žáci prezentovat na navazující hodině. Učitel tak může zrychleně a společně s celou třídou projít cvičení přes dataprojektor a po linii navržené výše. Zaměří se přitom zejména na interpretační fáze, v jejichž rámci mohou žáci představit, jak zodpověděli rámcovou badatelskou otázku „Proč žáci psali rezoluci?”. Učitel zjišťuje, zda práce s prameny negenerovala ještě další otázky. Dle vlastní preference pak zapojuje výstupy z domácí práce s prameny do dalšího výkladu.

Možné výstupy

Analytická fáze. Při jazykovém rozboru rezoluce, který se zaměřuje na podstatná jména a zájmena, mohou žáci označit řadu výrazů. Optimálně by měli cílit na klíčové jedince a skupiny, jež vystupují v roli aktérů historické situace v roce 1950. Jedná se o samotné žáky (zastoupené též zájmenem „my”), o oslovený státní soud, souzené „rozvratníky” (označované i vlastními jmény) a děti obžalovaných. V rámci rozboru mohou žáci postřehnout i širší skupiny, na něž rezoluce odkazuje (děti, pracující lid, rodiče).

V rámci rozboru zaměřeném na děje mohou žáci opět vybrat řadu výrazů. Určení klíčových sloves jim usnadní, pokud budou označovat i další výrazy, jež upřesňují či rozvíjejí děj. Jako klíčová se nám jeví následující slovesa: žádají,

potrestal, chtějí přivolat, nemohli, pláčí, kopou, prohlašujeme, přejeme si, ohlásíme, soudíte, kalí.

Interpretační fáze. Interpretace navazuje na analytický rozbor textu. Žáci se nejprve věnují vztahům mezi jednotlivými aktéry historické události, o níž školní rezoluce vypovídá. Pramen naznačuje několik klíčových vazeb: my / žáci - rozvratníci, my / žáci - státní soud, pracující lid / pracující děti - rozvratníci, státní soud - rozvratníci. V této fázi je důležité, aby žáci vnímali jednotlivé vztahy a dokázali je konkrétně popsat (např. my / žáci žádáme potrestání rozvratníků).

Novinový článek o procesu s Miladou Horákovou vypovídá o širším kontextu rezolucí a otevírá prostor pro tázání, proč vlastně vznikaly, kdo je inicioval a jak je vnímali čtenáři tisku. Žáci mohou klást otázky po smyslu kampaně s rezolucemi, zamýšlet se nad tím, zda signatáři a čtenáři obsahu rezolucí věřili, či zda mohli zaujímat i jiné postoje. V souvislosti s rámcovou badatelskou otázkou „Proč žáci psali rezoluci?“ se tyto problémy promítají do sociálního prostředí školy, jemuž žáci na základě své zkušenosti rozumí. Mohou tak do promyšlení historické situace z roku 1950 zapojit znalosti o tom, jak funguje škola.

Odověď na rámcovou badatelskou otázku není předem dána. U výstupů můžeme předpokládat značnou variabilitu, jež může záviset na různých perspektivách a kontextech, jež žáci nepředvídatelně zohlední. Pokud kupříkladu zapojí do situace perspektivu rodičů podepsaných dětí, kteří nejsou v rezoluci přímo zmíněni, pak mohou zajímavě obohatit reflexi založenou jen na situaci ve škole. Žáci psali rezoluci, protože je k tomu donutil učitel, protože podepisování různých prohlášení byla v roce 1950 rozšířená praxe. Pohled do rodiny akcentuje i možnost, že rodiče nesouhlasili s postoji vyjádřenými v rezoluci, že mohli mít snahu dětem vysvětlit proč nebo že celou situaci z obavy z případných postihů naopak přešli mlčením. Hodnotu závěrečného výstupu z cvičení zvyšuje, pokud žáci formulují další otázky, na něž může učitel případně navázat širší výukou o politických procesech a době stalinismu: Museli rezoluce psát všichni žáci? Kdo rozhodoval o tom, zda a jak se rezoluce na škole bude psát? Proč strana organizovala politické procesy? Bylo možné podpis odmítnout a s jakými následky?

Doporučené zdroje:

JUST, Vladimír: Teatralita politického procesu aneb „Horáková a společníci“ jako divadelní inscenace [online]. *Divadlo.cz*. 2. 3. 2006.

Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/art/clanek.asp?id=10225>

FORMÁNKOVÁ, Pavlína – KOURA, Petr: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provádějící proces s Miladou Horákovou a spol.* Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2008.

Proces H. [filmový dokument založený na dobových záznamech procesu s Miladou Horákovou]. Režie Martin VADAS. Česká televize, 2009.

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10153697395-proces-h/video/>